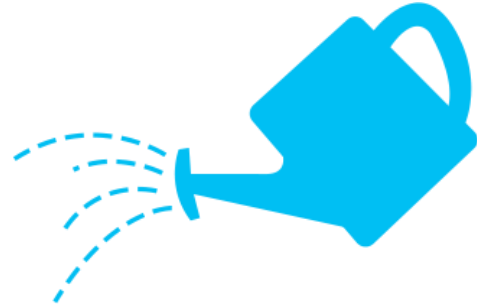
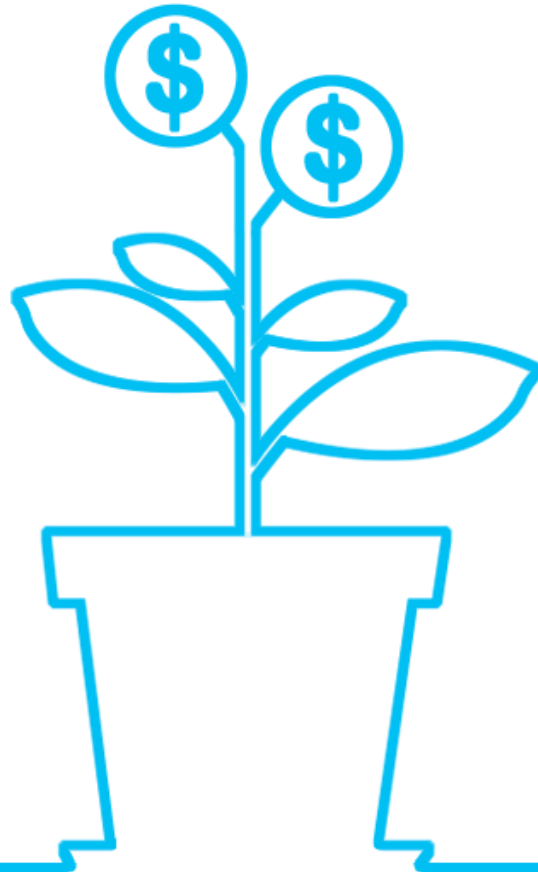

КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»

**Вебінар для керівників територіальних
методичних об'єднань учителів економіки
та вчителів економічних дисциплін**

Особливості навчання дисциплін економічного спрямування у 2021/2022 навчальному році

**Носик Наталя Дмитрівна,
методист Центру методичної та аналітичної роботи
КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»**

20 вересня 2021 року

Нормативне
та навчально-методичне забезпечення
викладання дисциплін економічного
спрямування у 2021/2022 н.р.

Нормативно-правова база

- Закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту».
- Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа».
- Державний стандарт початкової освіти, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 №87 (у редакції Постанови КМУ від 24.07.2019 №688).
- Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392.
- Типова освітня програма закладів загальної середньої освіти II ступеня, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 № 405.
- Типова освітня програма закладів загальної середньої освіти III ступеня, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 № 408 (у редакції наказу МОН від 28.11.2019 №1493 зі змінами, внесеними наказом МОН від 31.03.2020 №464).
- Лист МОН України від 01.08.2020 № 1/9-430 «Щодо методичних рекомендацій про викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2020/2021 навчальному році».

Лист МОН України від 09.08.2021 № 1/9-404 «Про переліки навчальної літератури та навчальних програм, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання в освітньому процесі закладів освіти у 2021/2022 навчальному році».

Економічна освіта в закладах загальної середньої освіти

- Здійснення економічної освіти в закладах загальної середньої освіти забезпечується вивченням предметів **«Економіка»**, **«Громадянська освіта»**, **курсів за вибором економічного спрямування** та інших шкільних предметів.
- В умовах компетентнісного підходу акцентується увага на **результаті навчання**.
- При цьому як результат розглядається не сума засвоєної інформації, а здатність людини діяти в різних проблемних ситуаціях, застосовувати досвід успішної діяльності в сфері підприємництва, плануванні власних життєвих подій, бюджету тощо.

Предмет «Економіка»

- З вересня 2018 року **предмет «Економіка»** вивчається на **профільному рівні (105 годин, 3 години на тиждень)** за навчальною програмою, що затверджена наказом МОН України від 23.10.2017 № 1407 (<http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programy.html>).
- Змістом пояснювальної записки до навчальної програми визначено компетентністний потенціал предмета, мету і основні завдання курсу економіки у старшій школі.

Предмет «Економіка»

- Курс «Економіка» охоплює **5 розділів**, які складаються з **26 тем** і за роками навчання розподіляються у такий спосіб:

10 клас

- Розділ 1. Фундаментальні поняття економіки (6 тем).
- Розділ 2. Фундаментальні процеси та явища ринкової економіки (7 тем).

11 клас

- Розділ 3. Підприємство та підприємницька діяльність (4 теми).
- Розділ 4. Національна економіка та роль уряду у її функціонуванні (5 тем).
- Розділ 5. Світова економіка та інтеграційні процеси (4 теми).

Календарно-тематичне та поурочне планування

- Здійснюється вчителем у довільній формі, у тому числі з використанням **друкованих чи електронних джерел** тощо.
- Формат, обсяг, структура, зміст та оформлення календарно-тематичних планів та поурочних планів-конспектів є **індивідуальною справою вчителя**.
- **Встановлення універсальних стандартів таких документів у межах закладу загальної середньої освіти, міста, району чи області є неприпустимим.**

- **Практичні роботи** є особливою формою, способом і засобом перевірки та оцінювання результатів навчання.
- У **10 класі** учням пропонується виконати **5 практичних робіт**, в **11 класі** – **8 практичних робіт**.
- **Обов'язковими для оцінювання є 2 практичні роботи за семестр.**
- **Письмові роботи** з економіки, у тому числі тематичні, що виконуються протягом семестру, після завершення вивчення теми, **можуть виконуватися у різному форматі.**
- **Підсумкова робота, одна на рік**, готується вчителем (рекомендовано письмову роботу у тестовому форматі завдань та економічні задачі), **виконується письмово і є обов'язковою.**

- При виставленні **тематичної оцінки** враховуються всі види навчальної діяльності, що підлягали оцінюванню протягом вивчення теми. При цьому проведення окремої тематичної атестації при здійсненні відповідного оцінювання не передбачається.
- **Семестрове оцінювання** здійснюється на підставі тематичних оцінок. При цьому мають враховуватися динаміка особистих навчальних досягнень учня (учениці) протягом семестру, важливість теми, тривалість її вивчення, складність змісту тощо.
- **Річне оцінювання здійснюється на підставі семестрових або скоригованих семестрових оцінок.** Річна оцінка не обов'язково є середнім арифметичним від оцінок за I та II семестри. При виставленні річної оцінки мають враховуватися: динаміка особистих навчальних досягнень учня (учениці) протягом року; важливість тем, які вивчались у I та II семестрах, тривалість їх вивчення та складність змісту; рівень узагальнення й уміння застосовувати набуті протягом навчального року знання тощо.

Інтегрований курс «Громадянська освіта»

- Учні 10 класу вивчають економічні питання за інтегрованою навчальною програмою «Громадянська освіта».
- Програма передбачає вивчення курсу в 10 класі ЗЗСО в обсязі 70 годин на рік (2 години на тиждень).
- Програма затверджена наказом МОН України від 23.10.2017 № 1407 (<http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programy.html>)
- Економічно зорієнтованим є розділ 6 «Взаємодія громадян і держави в досягненні суспільного добробуту».

- Зміст громадянської освіти передбачає інтеграцію соціально-гуманітарних знань із різних навчальних предметів та орієнтацію на розв'язання практичних проблем.
- Формування цілісного світогляду учнівської молоді та набуття нею **інтегративних громадянознавчих знань** включає економічний напрям, пов'язаний з формуванням знань про економіку в повсякденному житті родини, місцевої громади, українського суспільства та розвиток ключових економічних компетентностей громадянина.
- Розвиток економічної та фінансової грамотності, дотримання правових норм у економічному житті, участь у творенні громадянського суспільства.

Курс «Фінансова грамотність» як вибірково-обов'язковий предмет у 10-11 класах

- **Звертаємо увагу**, що відповідно до наказу МОН України від 28.11.2019 р. №1493 «Про внесення змін до типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня» **як вибірково-обов'язковий предмет у 10-11 класах може вивчатися курс «Фінансова грамотність».**
- Як вибірково-обов'язковий предмет «Фінансова грамотність» може вивчатися за **програмами**:
 - **«Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?» для учнів 10(11) класів (35 год.)** за заг. редакцією Т.С. Смовженко, А.Я. Кузнєцової (гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України», лист МОНУ від 28.05.2019 № 1/11-4995);
 - **«Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?» для учнів 10(11) класів (105 год.)** за заг. редакцією Т.С. Смовженко, А.Я. Кузнєцової (гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України», лист МОНУ від 27.05.2019 № 1/11-4962).
 - **«Фінансова грамотність» для учнів 10(11) класів** за заг. редакцією Смовженко Т.С. (гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України, лист МОНУ від 10.12.2018 №1/11-13905).

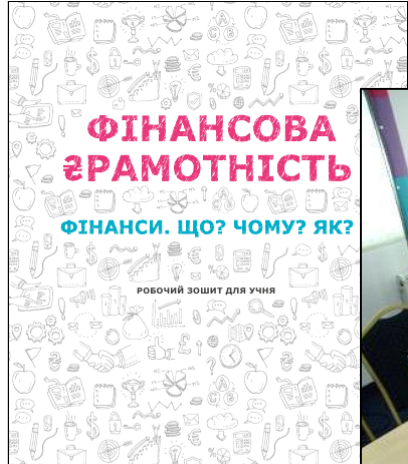
Курс «Фінансова грамотність» як вибірково-обов'язковий предмет у 10-11 класах

- Із запропонованого переліку вибірково-обов'язкових предметів («Інформатика», «Технології», «Мистецтво», «Фінансова грамотність») учні мають обрати два предмети – один в 10 класі, інший в 11 класі, або одночасно два предмети в 10 і 11 класах (у такому разі години, передбачені на вибірково-обов'язкові предмети, розподіляються між двома обраними предметами).
- Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 28.11.2019 р. № 1493 «Про внесення змін до типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня» навчальними планами для 10-11 класів ЗЗСО на вибірково-обов'язкові предмети передбачено 3 години у 10 класі і 3 години в 11 класі.

Курс для 10 (11) класу

«Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?»

- Програму, навчальний посібник та робочий зошит «Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?» було створено з урахуванням змін у фінансовій галузі за останні 5 років.

- Програма представлена у двох варіантах:
 - на 35 годин (Лист МОНУ 28.05.2019 № 1/11-4995)
 - на 105 годин (Лист МОНУ 27.05.2019 № 1/11-4962)

- Є блоки про основні права споживачів фінансових послуг, правила безпечної роботи з платіжними картками, криптовалюти, електронні гроші, платіжні інтернет-інструменти тощо.

- У розробці матеріалів взяли участь фахівці МОН, Проєкту USAID «Трансформація фінансового сектору», Університету банківської справи та низка експертів.

Курс «Фінансова грамотність» (10 (11) клас)

- Програма курсу розрахована на **35 годин** (лист МОНУ від 10.12.2018 №1/11-13905)
- Навчально-методичний комплект підготовлений за загальною редакцією професора Смовженко Т.С. включає **програму курсу, посібник для вчителя, навчальний посібник, робочий зошит.**

Технології 10-11 клас (рівень стандарту)

- На освоєння предмета відводиться **105 годин у 10 чи 11 класі**. Можливі також варіанти, за якими ці 105 годин освоюються і в 10, і в 11 класі (70+35 чи 35+70).
- Навчання здійснюється за програмою, затвердженою наказом МОНУ від 23.10.2017 №1407 (<http://surl.li/agmoi>).
- Навчальна програма “Технології” (рівень стандарту) має модульну структуру і **складається з 10 обов’язково-вибіркових навчальних модулів, з яких учні спільно з учителем обирають лише три** для вивчення упродовж навчального року (двох):
 - “Дизайн предметів інтер’єру”;
 - “Техніки декоративно-ужиткового мистецтва”;
 - “Дизайн сучасного одягу”;
 - “Краса та здоров’я”;
 - “Кулінарія”;
 - “Ландшафтний дизайн”;
 - **“Основи підприємницької діяльності”**;
 - “Основи автоматики і робототехніки”;
 - “Комп’ютерне проєктування”;
 - “Креслення”.
- Навчальний модуль за своїм змістовим наповненням є логічно завершеним навчальним (творчим) проєктом, який учні виконують колективно або за іншою формою, визначеною учителем. Кількість годин, що відводиться на вивчення кожного з трьох обраних модулів, учитель визначає самостійно з урахуванням особливостей проєктної діяльності учнів, матеріальних можливостей школи тощо.

Технології 10-11 клас (профільний рівень)

- Типовими освітніми програмами для технологічного профілю навчання передбачається по 6 годин на вивчення предмета у 10 та 11 класах (відповідно – 210 годин на рік в кожному з класів).
- Навчання здійснюється за однією з профільних програм, затверджених наказом МОНУ від 23.10.2017 №1407 (<http://surl.li/agmpu>)

- Однією з профільних програм є “Підприємництво” (авт. Дубик В.Я., Туташинський В.І., Юрженко В.В.).

Зміст навчальної програми розроблено на основі особистісно зорієнтованого, компетентнісного та діяльнісного підходів. Вивчення кожної теми передбачає виконання практичних робіт.

Програма має таку структуру:

Вступ.

Розділ 1. Організаційно-правові основи підприємництва.

Розділ 2. Економічні основи підприємницької діяльності.

Розділ 3. Фінансово-кредитне забезпечення підприємництва.

Розділ 4. Бухгалтерський облік у підприємстві.

Розділ 5. Соціально-психологічні основи підприємництва.

Розділ 6. Техніко-організаційні основи підприємництва. Діловодство.

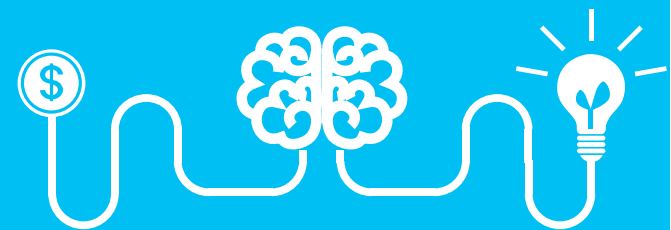
Розділ 7. Основи інноваційної діяльності з технологій.

Переліки літератури та курсів за вибором економічного спрямування, які рекомендовані МОН України

- **Лист МОН України від 09.08.2021 № 1/9-404 «Про переліки навчальної літератури та навчальних програм, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання в освітньому процесі закладів освіти у 2021/2022 навчальному році».**
- Перелік навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих МОН України для використання у початкових класах ЗЗСО з навчанням українською мовою розміщено на офіційному сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» за покликанням: <http://surl.li/agdqx>
- Перелік навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих МОН України для використання в 5-11 класах ЗЗСО з навчанням українською мовою розміщено на офіційному сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» за покликанням: <http://surl.li/adrbb>
- Перелік навчальних програм курсів економічного спрямування для використання у ЗЗСО, які мають чинний гриф Міністерства освіти і науки України Ви можете знайти за покликанням: <https://economistkharkiv.blogspot.com/p/blog-page.html>
- Електронні версії підручників на сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» <https://imzo.gov.ua/pidruchniki/elektronni-versiyi-pidruchnikiv/>

Курс «Фінансова грамотність»

- Курс «Фінансова грамотність» для учнів закладів загальної середньої освіти (за заг. ред. Смовженко Т.С., Кузнєцової А.Я.) забезпечує розвиток не тільки економічного мислення, а й фінансових компетенцій і культури.
- Зазначений курс розрахований на всю освітню вертикаль, починаючи з початкової школи, має повне навчально-методичне забезпечення.
- Матеріали з курсу «Фінансова грамотність» розміщені на сайті Інституту модернізації змісту освіти (<https://imzo.gov.ua/kurs-finansova-gramotnist/elektronni-versiyi-posibnikiv-spetskursu/>).

Курс за вибором «Фінансова грамотність» у початковій школі

- Програми для учнів початкової школи підготовані авторами: Рябовою О.Б., Криховець-Хом'як Л.Я, Чарторинською Л.І., за заг. ред. д-ра екон. н., проф. Т.С. Смовженко:
 - «Фінансова абетка» для учнів 2 класу (лист ІМЗО від 28.01.2020 № 22.1/12-Г-85);
 - «Фінансова арифметика» для учнів 3 класу (лист ІМЗО від 28.01.2020 № 22.1/12-Г-75);
 - «Фінансова поведінка» для учнів 4 класу (лист ІМЗО від 28.01.2020 № 22.1/12-Г-78).
- У початкових класах програми курсів з фінансової грамотності розраховані на 17 годин на рік.
- Навчально-методичне забезпечення складається із навчального посібника для вчителя та робочого зошита для учня.

Курс за вибором «Фінансова грамотність» у 5-9 класах

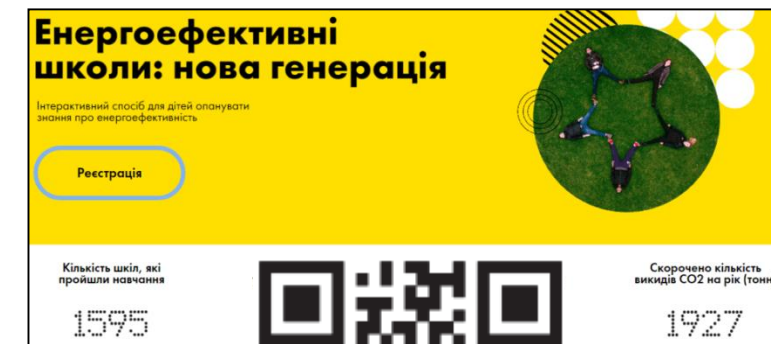
Висновок «Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах» комісією з економіки Науково-методичної ради з питань освіти МОН України отримали програми курсів за вибором підготовані авт. Ткаченко О.В., Довгань А.І., Часнікова О.В., Рябова О.Б., Лапішко З.Я. та ін. за заг. ред. д-ра екон. н., проф. Смовженко Т. С.:

- **«Родинні фінанси» для 5 класу** (лист ІМЗО від 28.01.2020 № 22.1/12-Г-84).
- **«Фінансово-грамотний споживач» для 6 класу** (лист ІМЗО від 28.01.2020 № 22.1/12-Г-82).
- **«Фінансова культура» для 7 класу** (лист ІМЗО від 28.01.2020 № 22.1/12-Г-81).
- **«Прикладні фінанси» для 8 класу** (лист ІМЗО від 28.01.2020 № 22.1/12-Г-80).
- **«Економіка & фінанси» для 9 класу** (лист ІМЗО від 28.01.2020 № 22.1/12-Г-96).
- Програми курсів для 5-9 класів пропонуються для вивчення за двома варіантами: на **17 годин** або на **35 годин** на рік.
- Навчально-методичне забезпечення складається із **навчального посібника для вчителя** та **робочого зошита для учня**.

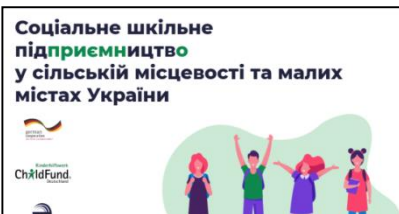
Проект «Енергоефективні школи: нова генерація»

- Курси «**Основи енергопостачання та енергозбереження**», «**Абетка з основ житлово-комунального управління**», «**Мій енергоефективний будинок**» створені у межах проекту «Енергоефективні школи: нова генерація».
- **Проект «Енергоефективні школи: нова генерація»** упроваджується з 2012 року за фінансової підтримки компанії ДТЕК. Виконавцем є Всеукраїнська благодійна організація «Інститут місцевого розвитку» у партнерстві з МОН України.
- **Метою** є навчання дітей та підлітків житлово-комунальній грамоті та формування у них навичок енергоощадливої поведінки.
- **Ці курси можуть бути впроваджені як у рамках шкільного навчання, так і в позаурочний час.**
- **Усі курси та навчально-методичне забезпечення схвалені МОН України та мають відповідний гриф.**
- **Долучитися до команди «Енергоощадна школа» можуть усі зацікавлені заклади загальної середньої освіти України.**
- У межах зазначеного проекту створена та успішно використовується онлайн-платформа дистанційного навчання.
- Окрім звичного формату навчання у класі, є можливість учням навчатися самостійно – без реєстрації школи та вчителя.
- Старшокласники можуть формувати міжрегіональні команди та ділитися знаннями з однолітками з різних куточків України.
- **Сайт проекту:** <http://energyschool.org.ua/>.
На цьому сайті можна завантажити програми та посібники до кожного курсу, а також відстежувати новини про конкурси. Інформація постійно оновлюється.
- **Офіційна сторінка в Facebook:** <https://www.facebook.com/EnEfSchools/>

Навчальні курси проєкту «Енергоефективні школи: нова генерація»

Мій енергоефективний будинок <i>(17 годин, лист ІМЗО від 27.06.2019 № 22.1/12-Г-486)</i>	Навчальна покрокова гра для наймолодших (4 клас) із казковими персонажами, які відкриють усі таємниці житлового будинку, сприятимуть формуванню відповідального власника житла та навчать дбайливому ставленню до енергетичних та інших природних ресурсів.
Основи енергопостачання та енергозбереження <i>(35 годин, лист ІМЗО від 02.06.2016 № 2.1/12-Г-268)</i>	Курс, який допоможе учням 6-8 класів розібратися у питаннях виробництва теплової та електричної енергії з викопних і альтернативних джерел; усвідомити технічні й фінансові проблеми енергопостачальних підприємств, пов'язані з наданням комунальних послуг; навчитися проводити енергетичний аудит та раціонально використовувати енергію.
Абетка з основ житлово-комунального управління <i>(17 годин, лист ІМЗО від 19.08.2020 № 22.1/12-Г-730)</i>	Курс для 9-11 класів з інтерактивним зануренням у «дорослий» побут – комунальні платежі, планування сімейного бюджету, інвестиції в енергоефективність житла, заощадження енергоресурсів та коштів через участь в авторській грі «Розумний будинок».

Курс за вибором для 8 (9, 10, 11) класу

«Соціальне шкільне підприємництво»

(35 (70) годин на рік,

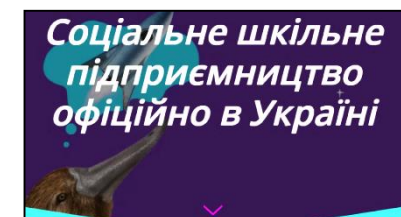
авт. С. Дятленко, А. Корнецький, В. Конопкін, О. Кучерук, І. Савицький)

Лист ІМЗО від 25.05.2020 № 22.1/12-Г303

- **Програма курсу** розроблена у межах реалізації проєкту «Заснування соціальних шкільних підприємств у сільській місцевості та малих містах України для заохочення молоді до соціального підприємництва в Івано-Франківській, Житомирській та Донецькій областях», який впроваджується Фондом Східна Європа спільно з німецькою неурядовою організацією ChildFund Deutschland e.V. за фінансової підтримки Федерального міністерства економічного співробітництва та розвитку Німеччини.
- **Програма поєднує у собі концепції соціального та шкільного підприємництва, а також надає практичні інструменти для створення соціального шкільного підприємства в українських умовах.**

Більше інформації та матеріали із зазначеної теми можна знайти на таких ресурсах:

- Сайт «School of ME»: http://schoolofme.me/home_ua
- Сайт Програми «Соціальне шкільне підприємництво у сільській місцевості та малих містах України»: <http://sse.eef.org.ua/>
- Сайт Фонду Східна Європа: <http://eef.org.ua/>
- Сторінка в Facebook Фонду Східна Європа: https://www.facebook.com/eef.org.ua/?ref=br_rs
- Сторінка в Facebook Програми «Соціальне шкільне підприємництво»: https://www.facebook.com/pg/SSEinUkraine/about/?ref=page_internal

Курс за вибором

«Основи споживчих знань» для ЗЗСО

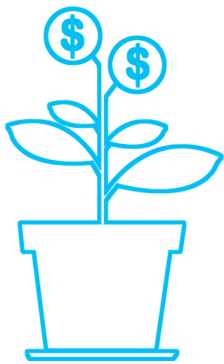
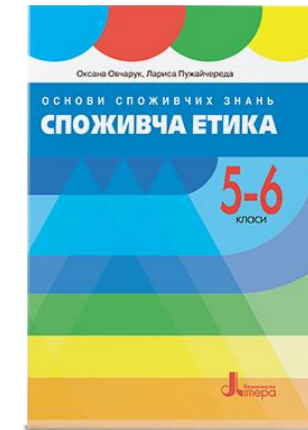
(Т. Гільберг, С. Капіруліна, А. Довгань та ін.)

Лист ІМЗО від 19.08.2020 № 22.1/12-Г-731

Структура курсу

- 1-й клас — «Абетка юного споживача».
- 2-й клас — «Перші сходинки споживання».
- 3-й клас — «Споживання у родині».
- 4-й клас — «Споживання і громада».
- 5-6-й класи — «Споживча етика».
- 7-й клас — «Основи раціонального споживання».
- 8-й клас — «Споживання і здоров'я».
- 9-й клас — «Права споживачів».
- 10-й клас — «Основи споживчих знань. Економіка споживання».
- 11-й клас — «Основи споживчих знань. Споживач і держава».

Курси за вибором економічного спрямування для початкової школи

Курс за вибором «Цікава економіка» (для 2-4 класів, авт. Л.В. Кашуба, лист ІМЗО від 02.07.20219 № 22.1/12-Г-528).

Курс розрахований на вивчення протягом трьох років у 2-4 класах (35 годин у кожному класі, усього 75 годин).

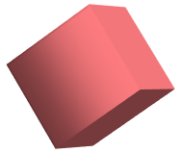

Курс за вибором «Початки економіки» (для 1-4 класу, авт. О.М. Варецька, лист ІМЗО від 02.07.2019 № 22.1/12-Г-528).

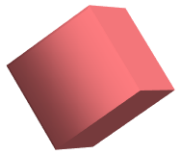
Курс розрахований на вивчення протягом 4-х років у 1-4 класах (35 (або 17,5 годин) у кожному класі).

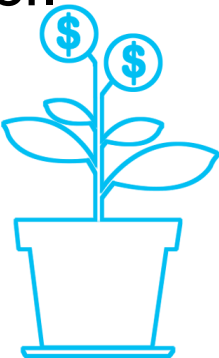
Курси за вибором економічного спрямування для 5-9 класів

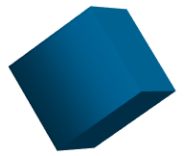
Курс за вибором (факультативний) «Фінансове виховання» (для 7 (8) класів, авт. І.А. Золотаревич, С.В. Біденко, лист ІМЗО від 25.07.2019 № 22.1/12-Г-742).
Програма розрахована на 35 годин.

Курс за вибором для «Економіка» (для 8 (9) класу, авт. Н.В. Майбогіна, лист ІМЗО від 04.07.2019 №22.1/12-Г-571).
Програма курсу розрахована на один рік (1 година на тиждень) або семестр (2 години на тиждень) вивчення у 8-му або 9-му класі.

Курси за вибором економічного спрямування для 10-11 класів

Курс за вибором «Прикладна економіка» (10 клас, авт. Т.Г. Назаренко, лист ІМЗО 02.06.2018 № 22.1/12-Г-426).

Пропонується для вивчення у 10 (11) класі і на розсуд вчителя може вивчатися протягом одного семестру, одного року або двох років.
Загальна кількість годин – 35.

Курс за вибором «Основи управління виробничим колективом» (10 (11) клас, авт. Н.А. Ковчин, лист ІМЗО від 25.07.2019 № 22.1/12-Г-743).

Загальна кількість годин – 36.

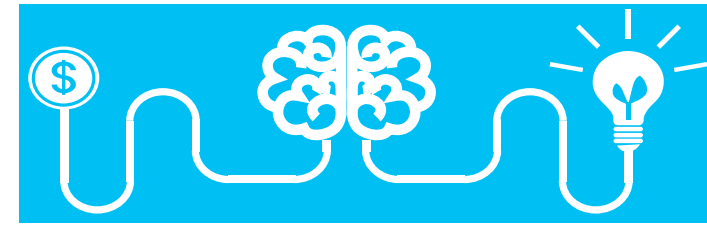

Курс за вибором «Економіка використання водних ресурсів» (10 клас, авт. В.С. Яценко, лист ІМЗО від 25.07.2019 № 22.1/12-Г-740).

Загальна кількість годин – 34.

Всеукраїнська учнівська олімпіада з економіки

- Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності (із змінами), затверджене Наказом МОН України від 22.09.2011 №1099, зареєстроване у Міністерстві юстиції України 17.11.2011 №1318/20056.
- Наказ МОН України від 17.08.2021 №914 “Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад і турнірів з навчальних предметів у 2021/2022 навчальному році”.

Національний проєкт з фінансової грамотності

- З 2019 року Фондом гарантування вкладів фізичних осіб спільно з громадською організацією «Діловий клуб «Партнер» та Університетом банківської справи реалізується Національний проєкт з фінансової грамотності, розрахований на 3 роки.
- **Мета – навчити людей навичкам ефективного управління власними коштами та формування фінансової культури в суспільстві загалом, зростала довіра до фінансових установ.**
- У межах цього проєкту проводяться майстер-класи, семінари, тижні фінансової грамотності, тижні заощаджень тощо.
- Детальніше: <https://www.facebook.com/ukrfinlitproject/>

Регіональний освітній проєкт «Формування підприємливості та фінансової грамотності учасників освітнього процесу»

- Рішенням колегії Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації від 16 червня 2021 року схвалено програму **регіонального освітнього проєкту за темою: «Формування підприємливості та фінансової грамотності учасників освітнього процесу»** (на 2021/2022–2023/2024 навчальні роки).

Національна стратегія розвитку фінансової грамотності

- Це документ, що уніфікує, координує та об'єднує зусилля різних організацій (передусім органів державної влади), спрямовані на підвищення фінансової обізнаності населення країни.
- У лютому 2021 року 9 державних установ підписали Меморандум про посилення співпраці у сфері фінансової грамотності.
- **Наприкінці 2021 року (листопад-грудень) планується презентація Національної стратегії розвитку фінграмотності – 2025.**

Роль територіальних методичних об'єднань педагогічних працівників в системі методичної роботи в Харківській області

За матеріалами доповіді Кротової І.В., завідувача
Центру методичної та аналітичної роботи
КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»,
представленої на звітно-аналітичній конференції
23 грудня 2020 року

Реорганізація методичних служб – реалії 2021 року

- У системі загальної середньої освіти об'єднаних територіальних громад створюються **центри професійного розвитку педагогічних працівників (ЦПРПП)**. Це відбувається шляхом реорганізації науково-методичних, методичних центрів, кабінетів.
- **Основне завдання** – сприяння професійному розвитку педагогічних працівників, їх психологічна підтримка та консультування.
- Консультанти ЦПРПП **координуватимуть** «діяльність професійних спільнот педагогічних працівників».
- У деяких територіальних громадах, за рішенням місцевих рад, **ЦПРПП можуть не створюватися**.

Роль територіальних методичних об'єднань

- В організації повсякденної професійно-педагогічної діяльності **зростає роль методичних об'єднань педагогічних працівників**. Назвемо їх – територіальні методичні об'єднання (ТМО) (раніше – РМ(М)О).
- **Територіальне методичне об'єднання** – це об'єднання педагогічних працівників, яке створюють з метою забезпечення умов для ефективної роботи педагогів певного фаху чи інших спільних професійних інтересів, реалізації їх творчих задумів, спрямованих на підвищення якості освітнього процесу.
- **Голова ТМО** – найдосвідченіший педагог-майстер, який має вищу кваліфікаційну категорію. Якщо серед педагогів є «вчитель-методист» чи «старший учитель», то саме він має стати головою ТМО.
- У сучасних умовах реформування освіти від ТМО, **роль якого посилюється**, освітянське сьогодення вимагає глобальних змін **якості науково-методичного простору**, оптимального забезпечення на територіальному рівні процесу професійного становлення, вдосконалення та розвитку кожного педагога.

Пріоритетні завдання ТМО

- Модернізація форм, змісту і методів підготовки та розвитку професійної компетентності педагогічних працівників у міжтестастійний період, підготовка їх до роботи в сучасних умовах модернізації структури та змісту освіти України.
- Удосконалення підготовки вчителів до навчання та виховання дітей в умовах профільного навчання, а також змішаного й дистанційного освітнього процесу.
- Вивчення, узагальнення, популяризація та впровадження добрих практик, наукових ідей, нових технологій навчання й виховання.
- Залучення вчителів до інноваційної, дослідно-експериментальної роботи.
- Оптимізація системи підготовки вчителів до своєчасного виявлення, соціальної підтримки та створення умов для навчання й розвитку обдарованої молоді.
- Організація співпраці з науковими установами, закладами вищої освіти з питань підвищення кваліфікації та вдосконалення професійної майстерності педагогів.

Організація роботи ТМО в громадах із ЦПРПП та без них

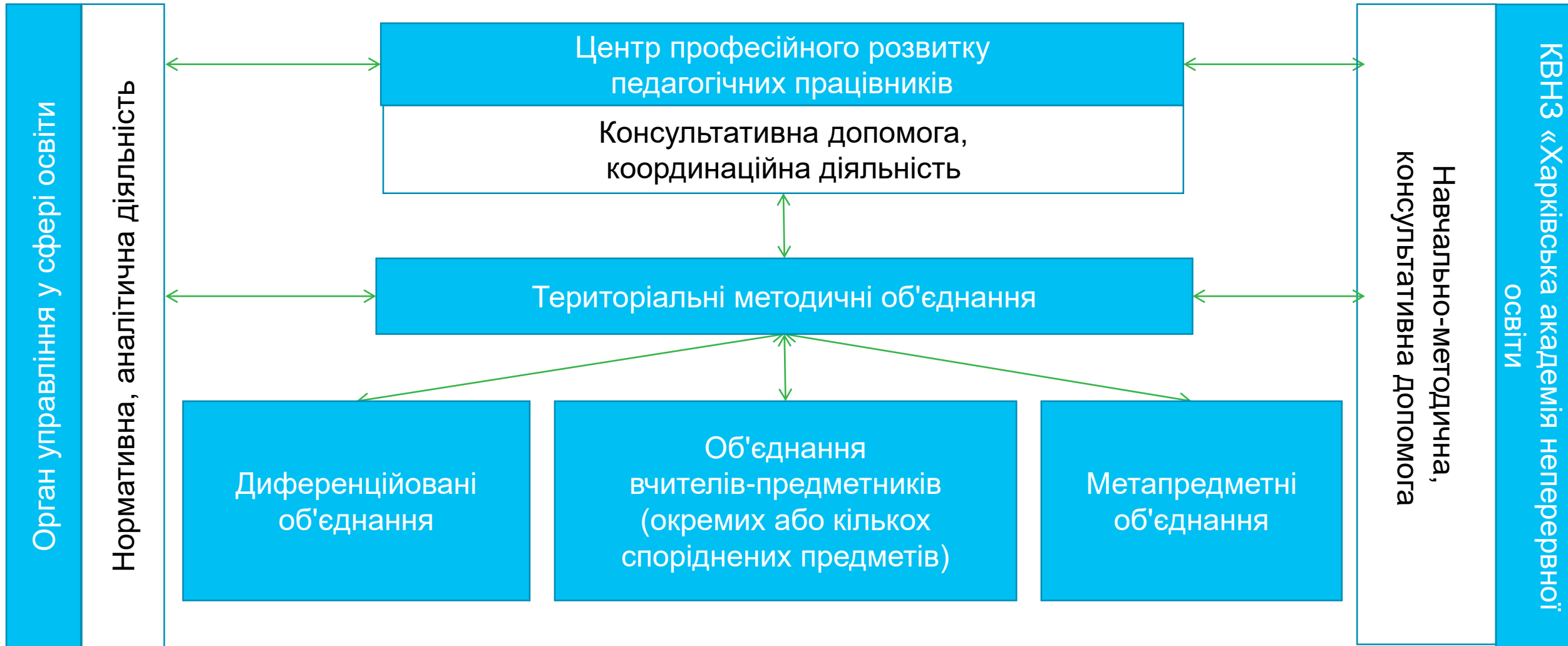
- У тих територіальних громадах, де **створені ЦПРПП**, вищевказані завдання ТМО **виконуватиме спільно з цими центрами**, які надаватимуть консультативну допомогу та координуватимуть діяльність методичних об'єднань.
- У громадах, де **ЦПРПП відсутні**, центром територіального освітнього простору стає **опорна школа**, яка бере на себе як управлінські функції, так і методично-організаційно-координаційну, спрямовану на підвищення рівня професійної компетентності вчителів, забезпечення оперативної допомоги в організації їхньої самоосвітньої діяльності.

Для організації ефективної методичної діяльності пропонуються **дві моделі організації роботи ТМО:**

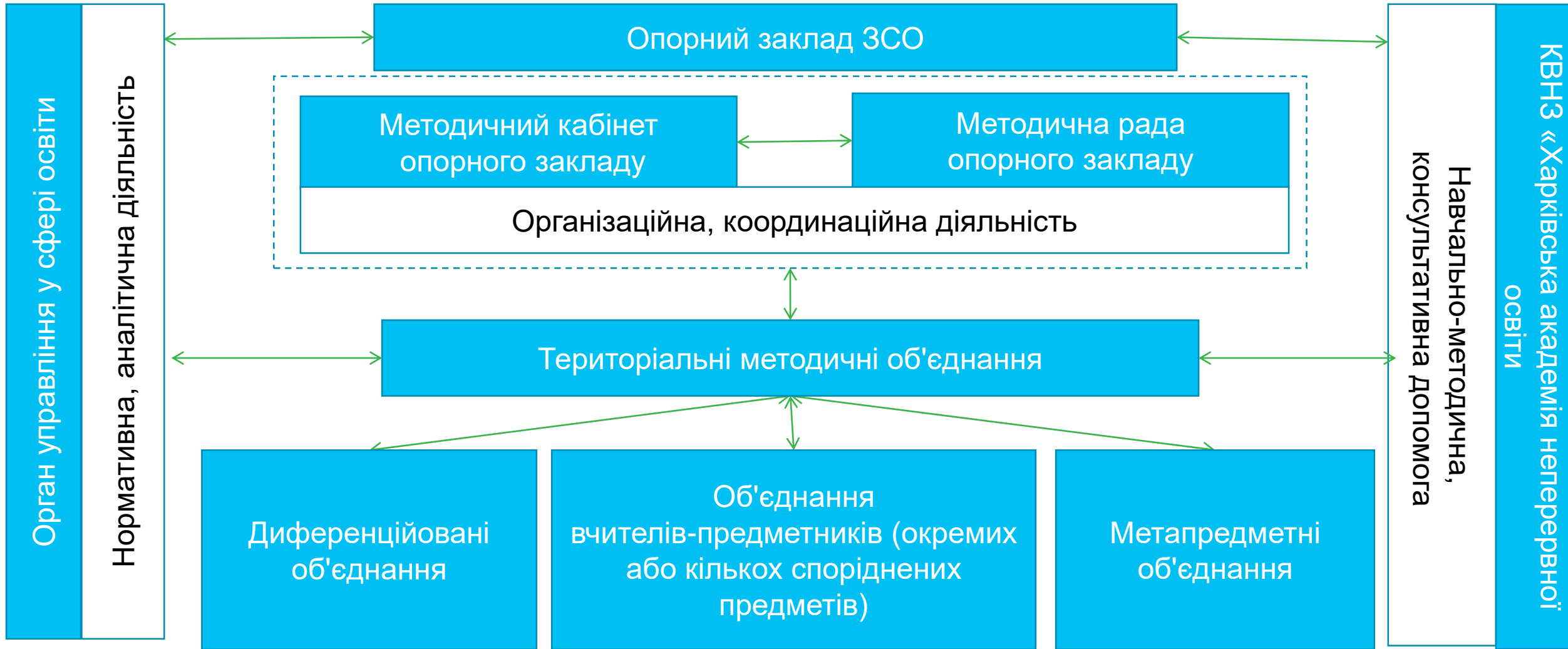
Модель 1 – «Організація роботи ТМО в територіальних громадах із ЦПРПП»;

Модель 2 – «Організація роботи ТМО в територіальних громадах без ЦПРПП».

Модель 1 «Організація роботи ТМО в територіальних громадах із ЦПРПП»

Модель 2 «Організація роботи ТМО в територіальних громадах без ЦПРПП»

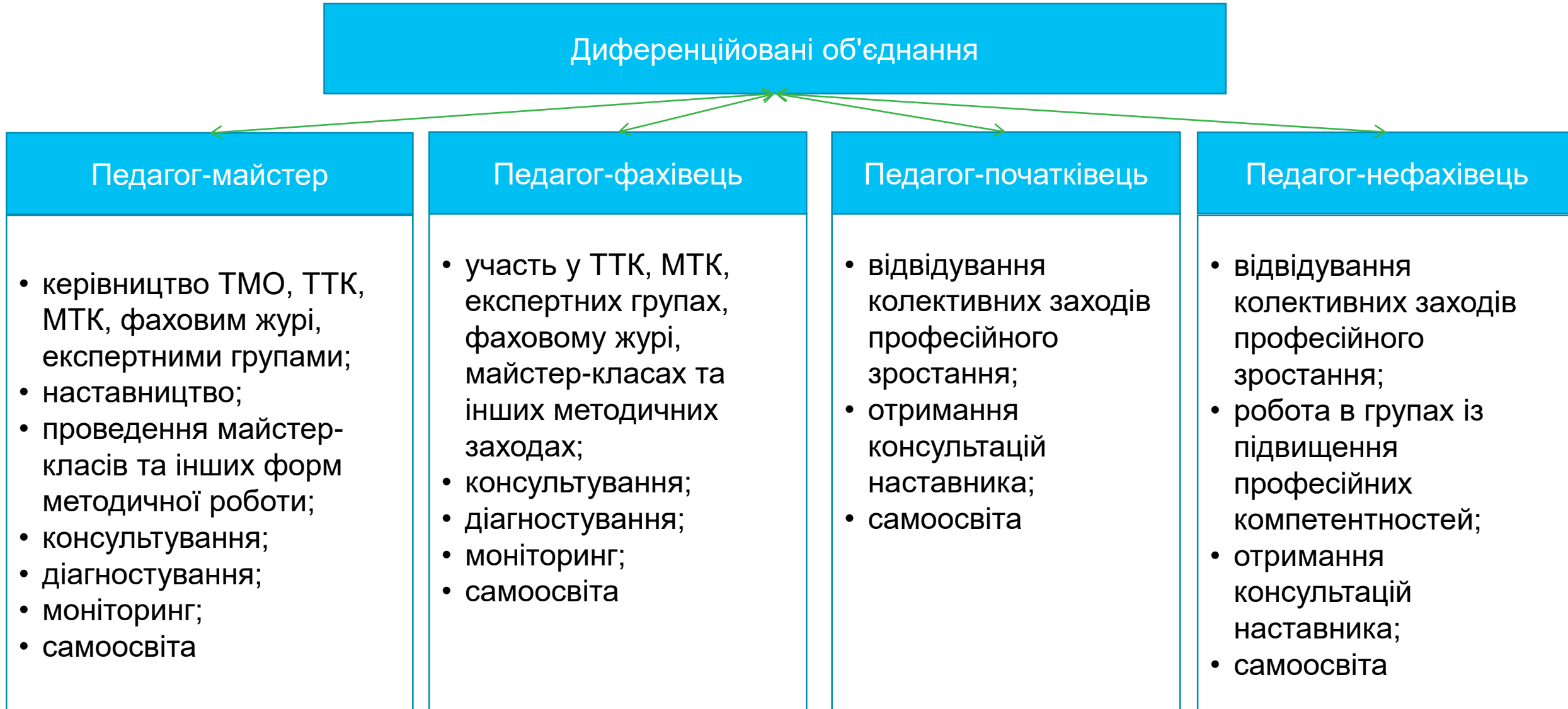

Види ТМО за способами організації роботи вчителів

- Як представлено на **моделях 1,2**, безпосередньо **в** межах ТМО робота вчителів може бути організована одним **із трьох способів (на вибір) або комбіновано** з двох чи трьох запропонованих способів, а саме:
 - *диференційовані об'єднання;*
 - *об'єднання вчителів-предметників (окремих або кількох споріднених предметів);*
 - *метапредметні об'єднання.*

Вибір способів організації роботи в межах ТМО, тобто вид методичного об'єднання, залежатиме **першочергово** від кількості вчителів.

1. У такий спосіб ефективно організувати роботу для великої кількості членів ТМО в межах одного предмета або циклів навчальних дисциплін:

2. Якщо кількість учителів не дозволяє зробити повноцінну диференціацію за рівнями фахової майстерності, але педагогів достатньо для об'єднання за одним чи кількома спорідненими предметами, то пропонується організувати ТМО

за предметним принципом:

Об'єднання вчителів-предметників (окремих або кількох споріднених предметів)

НАПРЯМИ РОБОТИ

Організаційний

- організація роботи МТК, фахового журі, експертних груп;
- організація наставництва;
- організація роботи з обдарованими учнями

Інформаційно-аналітичний

- аналіз нового нормативно-правового забезпечення;
- аналіз навчально-методичного забезпечення (програм, підручників, посібників);
- аналіз методичних рекомендацій

Навчально-методичний

- прогнозування та коригування роботи з педпрацівниками;
- методичний супровід та координація роботи вчителя;
- методичний супровід підготовки учнів до ДПА та ЗНО;
- обмін досвідом

- індивідуальні
- групові
- колективні

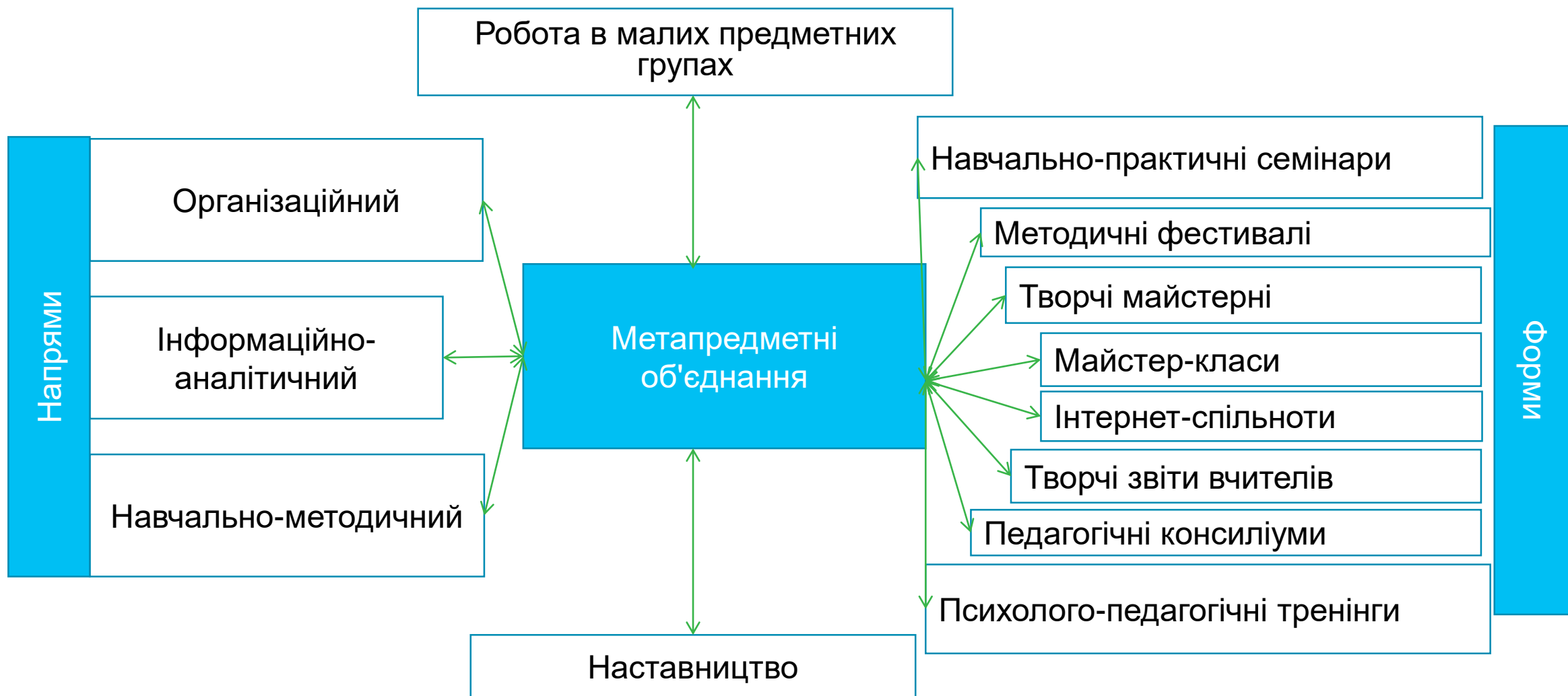
- традиційні
- нетрадиційні
- інноваційні

- онлайн
- офлайн

Форми роботи

3. **Метапредметне об'єднання**

(пропонується при малій кількості вчителів, коли немає можливості диференціації та об'єднання за предметним принципом)

Принципи організації **метапредметного** ТМО

- У межах однієї територіальної громади можна об'єднати всіх учителів в одне метапредметне ТМО, а можна створити їх більше (у залежності від кількості педагогів).
- *Наприклад:*
 - учителів суспільно-гуманітарних предметів;
 - учителів-предметників, до якого входять усі інші педагоги середньої та старшої школи;
 - учителів початкової школи тощо.

Принципи організації **метапредметного** ТМО

- Увесь педагогічний загал збирається, як правило, щоквартально, для обговорення загально-педагогічних питань, шляхів випереджувального професійного зростання педагогів, безперервності й наступності у здобутті ними кваліфікаційних рівнів, самовдосконалення тощо. Проте іноді, за потребою, педагоги можуть об'єднуватися в малі предметні групи для обговорення суто предметних проблем (стандартів, програм, підручників) .

Принципи організації **метапредметного** ТМО

- **Наставництво.** Враховуючи, що такому ТМО буде мало вчителів одного предмета й не завжди з кожного предмета будуть спеціалісти вищої кваліфікаційної категорії, наставництво організовується таким чином: за молодим учителем може бути закріплено 2 і більше наставників.
- Наприклад: учитель вищої категорії, який не є фахівцем із того ж предмета, що й молодий учитель, надає загальну методичну та дидактичну допомогу. Поряд із цим наставником закріплюється ще й учитель того ж предмета, що й молодий педагог. Він надає допомогу з викладання конкретної навчальної дисципліни. Такий наставник-фахівець може бути як із членів ТМО (має більший педагогічний стаж, першу або другу кваліфікаційну категорію), так і з закладів вищої освіти чи інших установ і організацій.

Приклад комбінації кількох способів організації роботи ТМО

Об'єднання вчителів одного предмета

вчителі української мови та літератури

Диференційоване об'єднання

вчителі початкової школи

Метапредметне об'єднання

вчителі суспільно-гуманітарного циклу

Метапредметне об'єднання

вчителі фізики, географії, технологій, мистецтва, фізичної культури тощо

Об'єднання вчителів споріднених предметів

вчителі математики, інформатики

Об'єднання вчителів споріднених предметів

вчителі природознавства, біології, хімії

Планування роботи ТМО

Планування забезпечує системність у роботі, несе в собі певний проєкт (задум), певну систему відносин, сукупність змісту і методів його здійснення.

Перспективний план (на 3-5 років) – це стратегічна модель діяльності, розрахована в часі, просторі та русі взаємодій і взаємовідносин суб'єктів.

Поточний (річний, семестровий, місячний) план – це основа, принцип організації діяльності, оскільки спрямовує, впорядковує, керує системою дій.

Форма розробки плану – поле колективної творчості ТМО. Мета, процес, очікуваний результат – складові планування - спрямовані на майбутнє. Саме в цьому полягає стратегічне призначення планування як умови розвитку ТМО.

Основні засади планування роботи ТМО

Перспективний план роботи ТМО представляє сукупність взаємодіючих професійно обумовлених видів діяльності, які забезпечують оптимальні умови зростання мотивації кожного педагога до пізнавального пошуку методів педагогіки розвитку. Щоб відповідати цим задачам, план **повинен складатися з:**

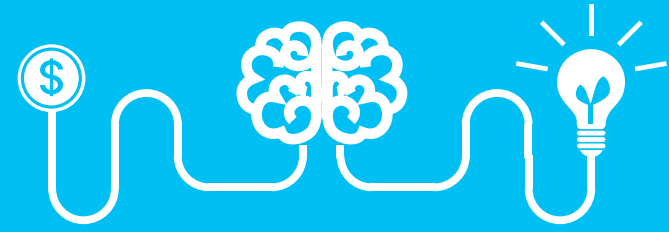
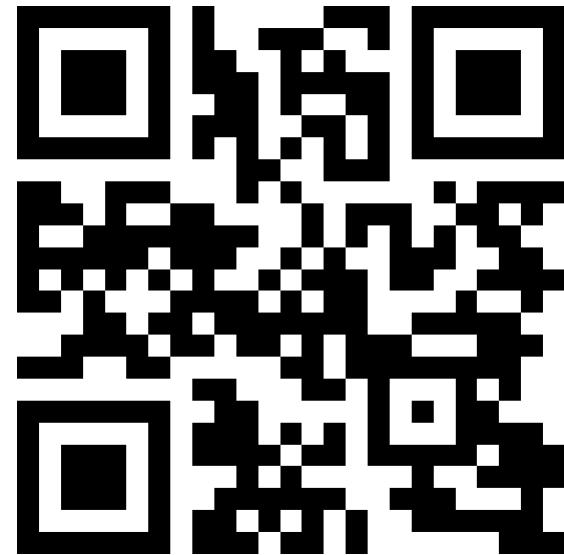
- **організаційного задуму (мети)**, який проєктує головний шлях розв'язання колективної проблеми;
- **організаційного інструментарію**, що містить зміст діяльності в певній системі взаємовідносин членів ТМО.

Такий план відповідає на питання: „Що необхідно зробити?“, „З якою метою?“, „Яким чином?“, „Хто і коли здійснить задум?“. „У яких умовах?“, „Що вийде (вийшло) в результаті?“, „Чому?“, „Що представляє нова задача?“.

У поточному плані роботи вказуються конкретні заходи, спрямовані на виконання мети і завдань перспективного плану. Він повинен мати терміни виконання, відповідальних.

- Додаткові матеріали для вчителя/вчительки дисциплін економічного спрямування можна завантажити за покликанням: <http://surl.li/agmys>

Приєднуйся до нас у Viber

Щоб бути в курсі новин шкільної економічної освіти, долучайтеся до **Viber-спільноти учителів економічних дисциплін Харківщини «Economics Teachers»!**

Уся актуальна і оперативна інформація публікується там!

Посилання для приєднання
<http://surl.li/inkj>

Дякую!

Також відстежуйте інформацію на блозі **«Шкільна економічна освіта Харківщини»!**
<https://economistkharkiv.blogspot.com/>

